

LÄNSSTYRELSEN

Hallands län
Planeringsavdelningen
Naturvårdsenheten

1981-10-28

11.131-1188-79

Skogsvårdsstyrelsen i
Hallands län
Box 131
301 03 HALMSTAD

Betesdjuren på Getteröns fågelreservat

Länsstyrelsen har denna dag fastställt en skötselplan för Getteröns fågelreservat. I skötselplanen understryks bl a betesgångens betydelse för fågellivet. Reservatets häckfågelfauna har sedan 1978 årligen inventerats. Vid inventeringsarbetet har observerats att betestrycket inom vissa delar av reservatet är otillfredsställande. Detta har påpekats i en skrivelse till länsstyrelsen (bilägges).

./.

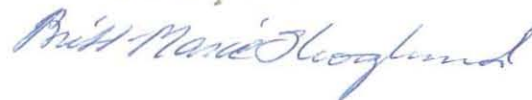
Det är också länsstyrelsens uppfattning att betestrycket måste öka på vissa delar av reservatet. Detta torde gälla i första hand kommunens mark. Naturvårdsförvaltaren bör snarast verka för att ett större antal betesdjur släpps på för att öka betestrycket.

Ove Olsson

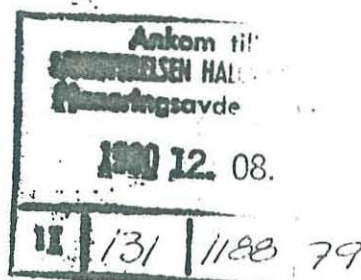

Staffan Bengtsson

Kopia
Naturvårdsenheten 2 ex
Dossier
Akten

Bestyrkes

KH/

Borås den 5 december 1980

Naturvårdsenheten
Länstyrelsen i Hallands län
Halmstad

Översänder resultaten av 1980 års häckfågeltaxering på Getteröns fågelreservat. En kort utvärdering av de tre årens inventeringsarbete ingår. Resultaten visar på stabila bestånd hos de flesta arterna. Före 1978 har dock med stor sannolikhet flera vadararter minskat, ett par arter kraftigt.

Under de två senaste säsongerna har ungpåproduktionen hos tofsvipa studerats. Denna visade sig ligga på en oroande låg nivå. Orsaken därtill är ännu inte till fullo utredd, men torde hänga samman med den högre vegetationsstruktur som bildats till följd av ett alltför lågt betestryck på ängarna.

För att stoppa denna för de häckande arterna negativa utveckling krävs åtgärder först och främst i form av ett ökat antal betesdjur på ängarna. Om inte denna åtgärd visar sig vara tillräcklig får någon annan form av markbearbetning tillgripas. Mera om detta finns att läsa i den bifogade skriften.

Beståndsovervakningen kommer att fortsätta även nästa häcknings-säsong och ytterligare insamling data rörande tofsvipehäckningarna kommer att göras. Vidare kommer de olika vadararternas biotopkrav att närmare studeras. Undersökningsmetodiken för det sistnämnda är ännu inte helt utarbetad, varför häckningssäsongen 1981 får ses som en försökssäsong.

Med Vänliga Hälsningar

Lars-Åke Flodin
Lars-Åke Flodin

Guldbrandsgatan 19
502 52 Borås

Skogsvårdsstyrelsen
i Hallands län
Box 131
301 03 HALMSTAD

Fastställelse av skötselplan för Getteröns fågel-
reservat i Varbergs kommun

Getteröns fågelreservat avsattes genom länsstyrel-
sens beslut den 10 februari 1970.

Skötselplan för reservatet har upprättats av na-
turvårdsförvaltaren och länsstyrelsen i samråd.
Planen har behandlats i länets s k skötselråd.
Varbergs kommun och statens naturvårdsverk har
yttrat sig i ärendet.

./. Länsstyrelsen fastställer härmed jämlikt bestäm-
melserna i 9 § naturvårdsförordningen (SFS 1976:484)
bifogad skötselplan för Getteröns fågelreservat.

Markägare, som önskar ta del av skötselplanen,
kan kostnadsfritt erhålla den från skogsvårds-
styrelsen i Halmstad.

./. Besvärshänvisning, jordbruksdepartementet, enligt
bilaga.

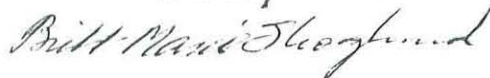
I handläggningen av detta ärende har deltagit
förste länsassessor Åke Andrén, beslutande, byrå-
direktör Ove Olsson, föredragande och byråinspek-
tör Staffan Bengtsson.

Åke Andrén

Ove Olsson

Kopia + skötselplan
Statens naturvårdsverk 2 ex
Varbergs kommun
Naturvårdsenheten 2 ex
Dossier
Akten

Bestyrkes

./. Kopia
Markägare enligt bifogad förteckning

KH/

SKÖTSELPLAN

FÖR

GETTERÖNS FÅGELRESERVAT

UPPRÄTTAD 1977 AV STAFFAN BENGTTSSON

NATURVÅRDSFÖRVALTARE: SKOGSVÅRDSSTYRELSEN
I SAMRÅD MED MARKÄGARNA OCH ORNITOLOGISK
EXPERTIS

INNEHALLSFÖRTECKNING

	Sid
1 Allmän beskrivning samt målsättning för naturreservatets skötsel jämte föreskrifter	1
1.1 Data	1
1.2 Historik	1
1.3 Naturförhållanden	5
1.4 Kommunikationer	5
1.5 Serviceanordningar	6
1.6 Föreskrifter	6
2 Dispositions- och skötselplan för mark och vatten	8
2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård	8
2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär	8
2.2.1 Hävd av kulturlandskapet	8
2.2.2 Jakt och faunavård	8
2.2.3 Fiske	9
2.2.4 Fritidsaktiviteter	9
2.2.5 Disposition och skötsel av byggnader	9
2.2.6 Ringmärkning	9
2.2.7 Tillsyn	9
2.2.8 Renhållning	9
2.3 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder	9
2.4 Komprimerad beskrivning av skötselområden	14
3 Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar för rekreation och friluftsliv	15
3.1 Allmänt	15
3.2 Friluftsanordningar	15
3.2.1 Fågeltorn	15
3.2.2 Ny fågelstationsbyggnad	15
3.2.3 Observationsplatser	15
3.2.4 Toalett och sopkärl	15
3.2.5 Parkeringsplatser	15
3.2.6 Enskild väg	15
3.2.7 Stig	15

	Sid
3.3 Information	16
3.3.1 Informationscentral	16
3.3.2 Folder	16
3.3.3 Informationsskyltar	16
3.3.4 Gränsmarkering	16
4 Ekonomisk flerårsplan	17
5 Litteratur	18

Bilaga 1 Karta över skötselområden	
2 Karta över friluftsanordningar och stängsel	
3 Fastighets- och markägarförteckning	
3a Karta över fastighetsgränser	
4 Olof Pehrsson: Förslag till restaureringsåtgärder i Getteröns fågelreservat	

1 Allmän beskrivning samt målsättning för naturreservatets skötsel jämte föreskrifter

1.1 Data

<u>Naturreservatets benämning:</u>	Getteröns fågelreservat
<u>Avsatt:</u>	10 februari 1970
<u>Areal:</u>	350 ha
<u>Kommun:</u>	Varberg
<u>Socken:</u>	Varbergs stadsförsamling samt Lindbergs socken
<u>Topografiskt kartblad:</u>	5 B Varberg NO
<u>Ekonomiskt kartblad:</u>	5176, 5177, 5186, 5187
<u>Läge:</u>	Strax N Varbergs stad
<u>Fastigheter:</u>	Se fastighets- och markägareförteckning, bilaga 3
<u>Markägare:</u>	"-
<u>Naturvårdsförvaltare:</u>	Skogsvårdsstyrelsen i samråd med markägarna och ornitologisk expertis
<u>Syfte:</u>	Området "bör särskilt skyddas och värdas på grund av områdets betydelse för kännedomen om landets fågelfauna" (citat efter beslut)

1.2 Historik

Getteröns fågelreservat är beläget inom ett historiskt intressant område. Också människans aktivitet i sen tid är av betydelse för förståelsen av reservatets egenskaper. Följande utdrag, som beskriver reservatets äldre och nyare historia, har hämtats från O F Reuterwall: "Getteröns naturreservat och fågellokal. En historik", publicerad i Meddelande nr 8 från Getteröns fågelstation, 1973.

"... en ny "stad" växte upp vid nuvarande Lindhovs kungsgård ovanför Himleåns mynning ca 4 km norr om Getakärr, vilket skedde på 1400-talet.

År 1409 finns en skriftlig källa som talar om en stad vilken hetat Getakärr men sedan tagit slottets namn "Vardhberg". Den 6 april 1443 möter man första gången namnet "Ny Vardhberg" i en handling. År 1459 anger de skriftliga källorna första gången "Gamle Varberg" (f d Getakärr). Tydligt fanns fram till 1565 både Gamla och Nya Varberg. Detta år brände svenskarna och erövrade Ny Varberg, stormade slottet och hemsökte Gamla Varberg (Gamleby) svårt. På kungens befallning lades Gamleby ut till fem bondgårdar. Gamla Varberg (Gamleby) tidigare Getakärr hade försvunnit som stad.

Ny Varberg vid Lindhov utbyggdes tydligen mycket snabbt. År 1475 hade den två borgmästare! Handeln med utlandet synes ha varit mycket omfattande. "Ny Varhberg" är givetvis intressant när det gäller förändringen från dåtid till nuvarande Getteröns naturreservat. När staden anlades hade stadsgrundaren tydligen valt platsen ur försvarssynpunkt och även tagit i beaktande och hoppats på att Himleån skulle utgöra en segelfarled till staden. Sammanflödet av Munkån från norr och Himleån från öster kunde användas som vallgrav. Nu behövde man inte gräva vallgrav runt hela staden utan inskränka sig till att sammanbinda Munkån och Himleån i öster, vilket också skedde. Meningen torde aldrig varit att större fartyg skulle nå staden genom Himleån. De större fartygen ankrade "i lä av Getterön" och omlastades därute på prämar och mindre båtar som sedan fraktades mot staden. Antagligen skedde transporten delvis med hjälp av dragdjur. Men Himleån var tydligen för grund och slingrig. Man lämnade ån åt sitt öde (norra armen?) och grävde en kanal, ca 700 m lång och 9 m bred. Kanterna stensattes. Den sydliga äarmen är tämligen rak och torde utgöra kanalen som grävts mellan nuvarande albestånd vid mynningen och järnvägsbro vid Lindhov. Hur långt ut i Farehamn de större fartygen ankrat finns inget skriftligt angivet, men torde varit någonstans innanför S Eneskär och NV delen av Getterön. År 1565 blev ödesdiger för "Ny Vardhberg". Kung Erik XIV hade beslutat att med en stor här tåga mot staden och den förstördes liksom klostret i östra delen. I mars 1612 beordrade danske kung Christian att bryta ned de hus som fanns kvar i "Ny Varberg". Nuvarande Varberg började byggas upp på "Platsarna" nedanför Varbergs fästning.

(Utdrag ur "Varbergs historia" av Albert Sandklef)

Det är tydligt att den lilla staden fört en orolig barndom. Den har kastats omkring utefter kusten, dels beroende av naturens omdaningar men framför allt genom krigshandlingar. Det måste ju ha varit ganska oroligt med ingripanden från danska, norska och svenska kungar. Under senare århundraden har den fått vara ifred, åtminstone vad beträffar krigiska handlingar med vapen i hand.

Farehamn och viken nedanför "Ny Varberg" är alltså området där Getteröns naturreservat nu är beläget. Vattendjupet i Farehamn måste ha varit större i dåtiden än i vår tid. De prämar och småbåtar som lastats från de större fartygen längre ut i viken skulle annars svårligen kunnat transporterats fram till ämynningen nedanför Lindhov eller rättare då kanalmyningen. Geologiska förutsättningar i Himleåns och Munkåns mellersta lopp och liten fallhöjd i slutskedet måste haft sekundära följor i de sammanslagna åarnas nedre lopp. Kanalanläggningen visar tydligen på detta förhållande. Givetvis var resurserna att då rensa åloppen små, om man ens tänkte på det. En blick på de båda åarna idag ger vid handen att de uppmuddrats ett flertal gånger i vår tid. Följden måste ha blivit att, särskilt under vårflod, stora slammängder fördes vidare ut i lagunområdet och Farehamnsviken.

Av en karta från 1855 (se kartfig a) framgår att Getterön skildes från fastlandet genom ett sund, som vid sin smalaste del ej översteg 200 m. Kartan ger en närmare angivelse: "Grundt och endast en half fots djupt vatten på sandbotten, lätt att öfvervada". Vadstället låg då tydligen från sydspet-

sen av Lassabackabergen och ut mot de ängar där nuvarande in-seglingsfyrar är belägna.

Getterövägen

I början av 1930-talet var Getterön fortfarande skilt från fastlandet, men små holmar, gräsbevuxna, fanns dels i det smala sundet och dels ute sydväst om nuvarande fågeltorn, där brushanarna idag spelar om värarna. Följde man då 1855 års karta och vadade efter denna var det ej så lätt att "öfvervada". Dåvarande sandbotten var täckt av ett ca 20 cm tjockt dy-lager med större eller mindre stenar inblandade. Åren 1935-36 (se kartfig b) uppmuddrades Varbergs hamn och muddermassorna sprutades ut mellan tvenne spontrader, fortfarande synliga på en del ställen, utsatta från Varberg till ön över de grundaste delarna av sundet. Detta blev bädden till den väg som nu i en mjuk båge förbinder ön med fastlandet. Sundet blev helt avskuret. Två vikar bildades, en sydlig och en nordlig. Sydvästens stormar danade den sydliga viken. "Dumpen" låg då där nuvarande hamnmagasin och Terminal West är belägna. Gyprocverken fanns ej. Fritt vatten ända intill vägen. Ingen utfyllnad ut mot "Skäret". Sandrevlarna med uppkastade tångmassor frekventerades livligt av de flesta vadarearterna bland mängder av vitfågel. Ejderkullarna låg med förkärlek under vår och sommar i denna vik. Detta liv är numera nästan helt borta. Den nordliga vikens biotop förändrades snabbt efter väganläggningarna eller under arbetena. Stora muddermassor flöt över spontrader-na och bildade småningom ängsmark närmast vägen. Särskilt gällde detta områdena vid fågeltornet och flygfältet. Troligen avsiktligt. Pumpstationen var belägen i sydviken utanför flygfältets vindmärke och muddermassorna var stora. Föga anade man då att landet genom denna väganläggning skulle få ett fågelområde av den betydelse det i dag har. Innan vägen anlades fanns ej så mycket vegetation i sundet. Utefter östra delen vid åmynningen bladvassområden och söderut sävdungar.

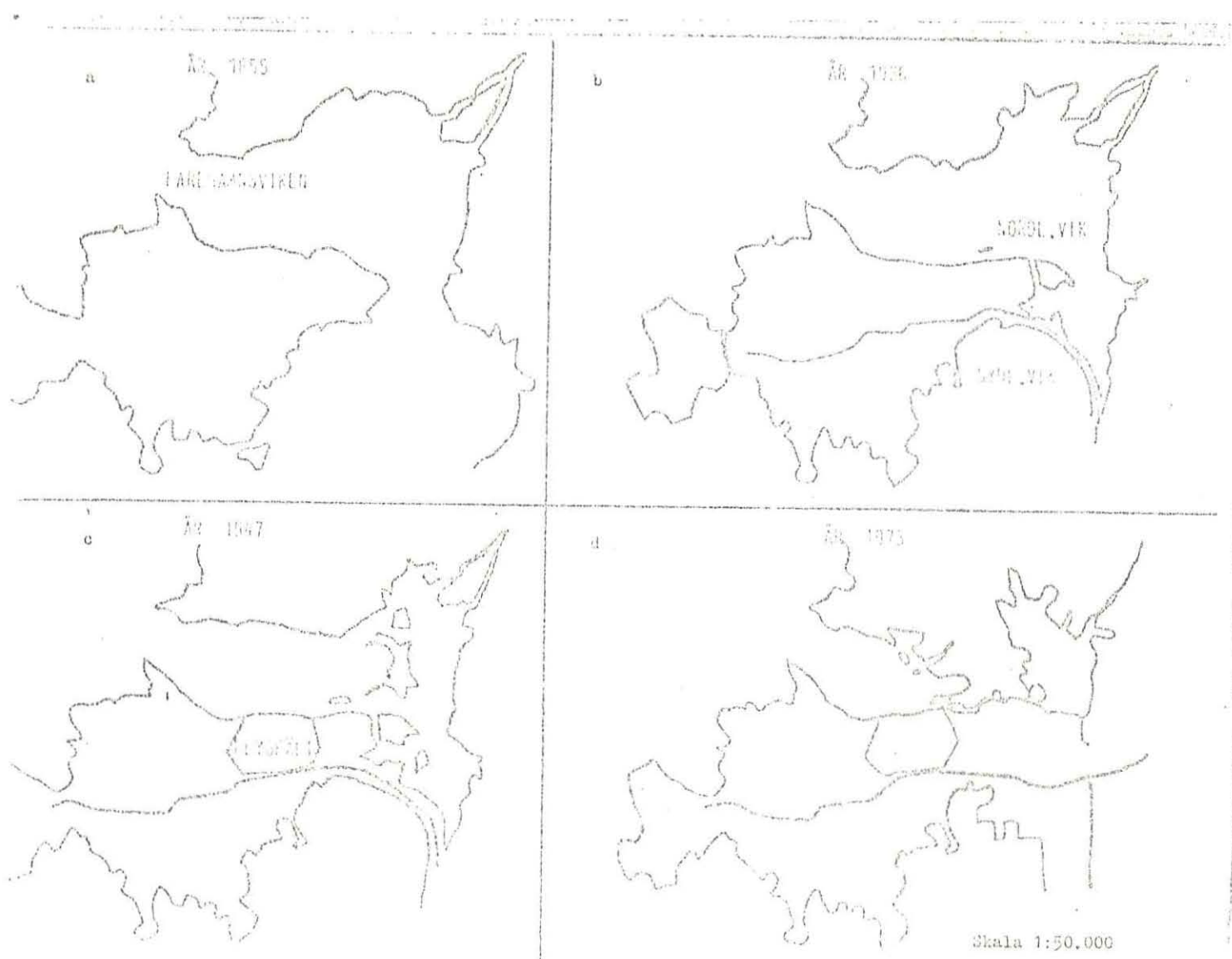
På 1940-talet utbreddes vegetationen främst väl genom att Himleåns utflödesareal i havet minskats och blivit mer instängd. Viken nådde vid denna tid i sydost ned till dåvarande Järnvägsverkstäderna och i denna del kom växtligheten hastigt. Där kokshögen nu ligger matade man änder vintertid. Under 50-talet hade "Dumpen" vuxit fram till mellan vägen och Järnvägsverkstäderna. Matningen av änder vintertid blev snart utanför Gunnebo. Stora arealer av nordliga viken togs i besittning för utfyllnad, och idag har åtskilliga 100-tals hektar i SO-delen blivit mark, bro och dump. Det återstår intet längre av de rika andområden som krympande fanns kvar i början av 60-talet. (Se kartfig c). "Dumpens" lakvatten har idag dessutom påverkat ytterligare områden västerut.

Lagunen vid Himleåns utlopp och Farehamn har synbarligen för fågellivet utvecklats över all förväntan.

Redan under 40-talet började de nya arterna visa sig, arter utöver de för Västkusten i allmänhet förekommande. Lagunen var då fortfarande "ren" från sävholmar medan sådana började upp-träda i sydostdelen och i ett bälte mellan lagunen och Farehamn. Utanför ärännan nedanför fågeltornet fanns då en endast gräsbevuxen holme med svaga sävtydningar. Hit kom skärfläckan 1947 och häckade, men misslyckades genom högvatten under den kritiska tiden. Hon återkom året därefter och det lyckades

för de fyra paren. Inga sävruggar fanns vid denna tid väster om denna lilla skärfläckeholme. Däremot började det uppträda bladvassruggar utanför dräneringsdikena när flygfältet anlades. De växte inte fort de första åren men har nu ganska stor omfattning. Likaså har säven vandrat västerut. Bladvassområdena vid åmynningen bland vindpinade albestånd har ökat något, men ej så kraftigt som de områden som numera finns längs Getterövägen (kartfig d).

Skall förändringarna i naturreservatet gå på i samma takt som under dessa 35 år måste man nog tillgripa försiktiga muddringar och upprensningar. Särskilt gäller väl detta områden kring Getterövägens innersta del som förändrats till det sämre tack vare dumpen. Fågellivet här är nästan försvunnet vid jämförelse med den rikedom på fåglar som fanns här under 60-talets första hälft".

1.3 Naturförhållanden

Naturresevatet kan grovt indelas i följande biotoper:

Farehammarsviken. Långgrund saltvattensvik med sötvattenstillflöde genom den s k kanalen i vikens innersta del. Vattenståndet är ofta så lågt att vikens inre delar torrlägges. Mjukbottnarna med sin produktion av smådjur och växter har stor betydelse som näringsställe för vadare och änder. Vegetationen utgöres i vikens yttre delar av hårnating. I de södra och inre delarna växer en tät matta av dvärgsäv medan glasört förekommer i glesa bestånd i vikens norra del.

Övriga vattenområden (Himleån - bassängen - kanalen). Himleån mynnar, med sitt nedre kanaliserade Topp, i bassängen. Till bassängen rinner även vattnet från Varbergs reningsverk. Flödet från bassängen sker genom kanalen, som mynnar i Farehammarsviken. Bassängen är en säregen lagunbildning. Saltvatten föres endast in vid extremt högvatten och bassängen är för sin existens beroende av en tröskel mot kanalen. Genom sin höga produktion av främst fjädermyggor är bassängen ett viktigt näringsställe för simänder, framför allt kricka. Vegetationen består vid Himleåns utlopp av åtskilliga högre övervattenväxter som vass, blåsäv, kalmus, rörflen m fl arter, utefter bassängen och kanalen förekommer framför allt blåsäv och vass.

Sävområden. Lågt belägna, ofta översvämmade marker, i huvudsak beväxna med havssäv och blåsäv. Sävbältet har stor betydelse som fröproducent åt framför allt kricka och gräsand. Sävområdena hävdas genom betesgång. Ej betade partier växer efterhand igen med vass. Krypvensängar bildar övergångszon mellan sävområde och strandängar. Denna zon utgör värdefull betesmark för framförallt bläsand.

Strandängar. Betad ängsmark som kan indelas i saltängar, som regelbundet översvämmas av saltvatten och högre liggande ängar. Saltängen domineras av bl a rödsvingel, salttåg och vitklöver, och utgör en mycket betydelsefull häckningsbiotop för ett flertal vadararter, t ex strandkata, tofsvipa, rödbena, rödspov, kärrensäppa, brushane och skärfläcka. De högre liggande ängarna med rödven och luddtätel som karaktärsväxter och med stort inslag av blommande örter, nyttjas i mindre utsträckning av vadare som häckningsplats.

Av kap 1.2 framgår klart fågelresevatets karaktär av kulturprodukt. En snabb uppgründning, landtillväxt och igenväxning sker f n inom framförallt vatten- och sävområden. Endast de vidsträckta, betade strandängarna torde påverkas i mindre utsträckning.

För en utförligare beskrivning av naturförhållandena, se kap 5, Litteratur.

1.4 Kommunikationer

Fågelresevatet är beläget strax norr om Varberg. Området kan nås med buss från stadens centrala delar.

1.5 Serviceanordningar

Följande anordningar står till allmänhetens förfogande:

Fågeltorn
Parkeringsplats
Informationsskyltar

1.6 Föreskrifter (enl beslut 1970-02-10)

Med stöd av 8 och 10 §§ naturvårdslagen samt 7 § naturvårdskungörelsen meddelar länsstyrelsen följande reservatsföreskrifter.

Föreskrifter för markägare eller innehavare av annan särskild rätt till marken

Det är förbjudet

att utan länsstyrelsens tillstånd spränga, schakta eller utföra fyllning; dock att underhåll av befintliga diken må ske utan sådant tillstånd

att bedriva täkt av något slag

att anordna upplag med undantag av tillfälliga upplag för jordbrukets och fiskets behov

att anlägga väg med undantag av enklare brukningsväg

att framdraga luftledning för högspänd starkström

att uppföra byggnad

att utan länsstyrelsens tillstånd använda kemiska bekämpningsmedel; dock att ogräsbekämpning på åkermark må ske utan sådant tillstånd

Ändrade föreskrifter enl beslut 1979-10-19

Länsstyrelsen föreskriver med stöd av 8 § naturvårdslagen att föreskrifterna beträffande jakten inom fågelreservatet skall ha följande ändrade lydelse: "Det är förbjudet att bedriva annan jakt än skydds jakt på räva, mink, gråtrut och kråka. Skydds jakt kan efter särskilt beslut av länsstyrelsen även utsträckas till annat djurslag". Vidare skall under rubriken "Föreskrifter för markägare eller innehavare av annan särskild rätt till marken" införas följande: "Det är förbjudet att inom reservatet genom skottlossning - i annat sammanhang än utövande av skydds jakt - genom användande av sk k karbinkanon eller i ljudhänseende jämförbart störa djurlivet därstädes".

Föreskrifter gällande endast för den besökande allmänheten

Det är förbjudet

att avsiktligt störa djurlivet genom att exempelvis från nära håll fotografera boplats

att plocka blommor eller uppgräva växter

att tälta eller uppställa husvagn

att göra upp eld

att framföra motorfordon annat än på anvisad väg och parkeringsplats

att beträda området under tiden 15.3 - 30.6 med undantag av vägen och gångstigen till fågeltornet samt det med stängsel inhägnade området i omedelbar anslutning till fågeltornet

att parkera annat än på anvisad plats samt

att på ett störande sätt utnyttja radio, grammofon, bandspelar o dyl.

Härutöver erinras om vissa allmänt gällande bestämmelser såsom förbud mot

att skräpa ned i naturen med plåt, glas, plast, papper, avfall eller annat, så att därav kan uppkomma otrevnad eller skada för annan (23 § naturvårdslagen)

att olovligen av växande träd taga gren eller ris eller på annat sätt skada växande träd (12 kap 2 § andra stycket, brottsbalken)

att olovligen döda, jaga, fånga, skada djur, bortföra ägg eller bo (2 § jaktlagen och 1 och 2 §§ jaktstadgan)

att årligen under tiden 1.3 - 20.8 släppa lös hund i mark där villebråd finns. Under annan tid av året skall hund hållas under sådan tillsyn som erfordras för att hindra att den driver eller förföljer villebråd (12 § jaktstadgan) samt

att inom Hallands län borttaga eller skada bl a växtarterna strandvallmo (*Glaucium flavum*), martorn (*Eryngium maritimum*), murgrönsmöja (*Ranunculus hedrácēus*) samt bohusfetknopp (*Sedum anglicum*).

Skötsel föreskrifter

- 1 Naturreservatet skall vårdas så, att dess karaktär av häcknings- och rastlokal för fågel bibehålles. Betesgång bör därvid ske även fortsättningsvis.
- 2 Reservatet skall skötas av skogsvårdsstyrelsen i samråd med markägarna och ornitologisk expertis, förslagsvis Sveriges ornitologiska förenings ombud i Halland.
- 3 Parkeringsplats må bibehållas och i mån av behov utvidgas i anslutning till vägen, som leder från den s k Getterövägen till stigen fram mot fågeltornet.
- 4 Reservatet skall benämnas "Getteröns fågelreservat" och skall genom förvaltarens försorg utmärkas i enlighet med de anvisningar, som utfärdats av statens naturvårdsverk.

2 Dispositions- och skötselplan för mark och vatten

2.1 Allmän målsättning för mark- och vegetationsvård

Den allmänna målsättningen skall vara att i största möjliga utsträckning hävda området så att optimala förutsättningar tillskapas för områdets fågelliv. Målsättningen skall gälla förhållandena för såväl den häckande som den rastande fågelfaunan. Av avgörande betydelse är att betesgången över större delen av området kan upprätthållas.

En för målsättningen begränsande faktor är emellertid den sedimentation och därav följande igenväxning som pågått och alltjämt fortskrider. För att kunna bevara den optimala fördelningen mellan blankvatten och andra biotoper är det därför nödvändigt att uppgrundade och igenväxta partier efterhand restaureras.

En kontinuerlig registrering av botten- och landtillväxt samt vegetationsutveckling är av stor vikt. Förvaltaren skall tillse att sådan uppföljning kommer till stånd. Vidare bör häckfågelfaunan regelbundet inventeras. Ytterligare forskning avseende lämpliga vårdåtgärder och restaurering behövs. Förvaltaren skall tillsammans med länsstyrelsen verka för att sådan inventering och forskning kommer till stånd.

2.2 Principer för disposition av mark och vatten samt åtgärder av allmän karaktär

2.2.1 Hävd av kulturlandskapet

2.2.1.1 Akerbruk får förekomma i den omfattning som framgår av detaljanvisningar i kap 2.3. Lämpligt är dock att dessa områden används som betesmark.

2.2.1.2 Bete skall ske helst med nötkreatur i den omfattning som framgår av detaljanvisningar i kap 2.3. Betesgången skall vara årlig om ej annat anges. På några områden, vilka framgår av detaljanvisningar, får påsläpp ske tidigast 1 juni. Med markägare/arrendator skall upprättas betesavtal.

2.2.1.3 Stängsel skall vara av för betesdjuren lämpligt slag samt avgränsa skötselområden i enlighet med detaljanvisningar i kap 2.3 samt karta (bilaga 2). I övrigt får fällindelning göras där behov föreligger.

2.2.1.4 Ett system av fasta provytor skall läggas ut i skötselområde 6 för att kontrollera vegetationsutvecklingen. Provytorna bör analyseras årligen på sensommaren. Förvaltaren ansvarar för att analyserna blir utförda. En utvärdering bör göras 5 år efter första analysåret.

2.2.2 Jakt och faunavård

2.2.2.1 Endast skydds jakt på räv, mink, gråtrut och kråka är tillåten. Skyddsjakten ska bedrivas för att gynna häckfågelbeståndet.

2.2.2.2 Reservatets skötsel är inriktat på att tillgodose häckande och rastande fåglars miljökrav, vil-

ket framgår av detaljanvisningar i kap 2.3

2.2.3 Fiske

2.2.3.1 Farehammarsviken är ett s k fredningsområde där "fiske endast är tillåtet med krokredskap (dock ej s k utter), ål- och hummertinor samt under tiden från och med den 1 juli till och med den siste februari jämväl med ålryssjor, som har en högsta höjd av en meter" (stadga för saltsjöfisket inom Hallands län, länskungörelse nr 65, 1976). Fredningsområdets begränsning i öster är oklar på grund av landtillväxten, men torde ligga där Himleån mynnar i bassängen.

2.2.4 Fritidsaktiviteter

2.2.4.1 Det inom reservatet gällande förbudet att avsiktligt störa djurlivet omfattar även aktiviteter såsom flygning med modellplan.

2.2.5 Disposition och skötsel av byggnader

2.2.5.1 Fågelstationsbyggnad väster om fågeltornet skall disponeras och underhållas av Varbergs Ornitologiska Förening för ringmärknings- och forskningsändamål.

2.2.6 Ringmärkning

Getteröns fågelstation har kollektivt ringmärkningstillstånd. Verksamheten ska bedrivas i samråd med länsstyrelsen. Årligen bör därvid lämnas länsstyrelsen dels en plan över märkningens inriktning, dels en redovisning av föregående års märkningsverksamhet.

2.2.7 Tillsyn

2.2.7.1 En av förvaltaren utsedd tillsynsman skall utöva erforderlig tillsyn av naturreservatet. För tillsynsman skall upprättas instruktion och avtal.

2.2.8 Renhållning

2.2.8.1 Sopor och latrinkärl skall omhändertagas genom kommunens försorg. Avtal skall upprättas mellan förvaltare och kommun.

2.2.8.2 Städning av reservatet skall utföras årligen genom förvaltarens försorg.

2.3 Detaljbeskrivning och detaljåtgärder

Beskrivning och karta (bilaga 1) har indelats i skötselområden. Varje skötselområde har beskrivits med ledning av inventeringar och undersökningar varjämte angivits målsättning för skötsel samt åtgärder av engångs- och underhållskaraktär. I avvaktan på ytterligare forskningsresultat samt på utfallet av de åtgärder som angivits, bör dock skötselns detaljutformning tills vidare betraktas som preliminär. En noggrann uppföljning av utförda åtgärder är därför av största vikt. Samtliga föreslagna åtgärder ges högsta prioriteringsgrad. Föreslagen restaurering inom skötselområde 13 bör vara avslutad inom fem år.

Skötseiområde 1

Beskrivning: Saltängar. I norr genomrytes området av kanaler med omgivande sävbälte. Området hyser den tätaste häckningen av vadare inom reservatet, t ex återfinns nästan hela den häckande rödspovpopulationen här. Området betas av nötkreatur. Fågeltorn finns.

Målsättning: Området bibehålles som öppen, betad strandäng. Optimala förhållanden för häckande vadarfågel eftersträvas. Allmänheten kanaliseras till fågeltornet.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Stängsel uppsättes mot skötseiområde 6A.

Underhållsåtgärd: Årligt bete med påsläpp tidigast 1 juni. Underhåll av stängsel.

Skötseiområde 2

Beskrivning: Öppen gräsmark, bestående i söder av hedartad torräng, norrut av kärräng. Bete förekommer ej. Parkeringsplats finns i områdets sydligaste del.

Målsättning: Området bibehålles som öppen gräsmark. Parkeringsplatsen avvecklas.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Infarten till nuvarande parkeringsplats spärras med grova stolpar som skydd från olaga parkering. Förbudsskylt uppsättes.

Underhållsåtgärd: I mån av behov manuell röjning av sly och buskar i områdets norra del.

Skötseiområde 3

Beskrivning: Strandremsan utefter sydöstra delen av Farehammarsviken samt deltat vid kanalens utlopp i viken. Täta bestånd omväxlande av vass och säv, i söder f d soptipp med ruderatmarksvegetation. Området betas ej. Fågelstationsbyggnad finns i områdets sydligaste del. Skötseiområdet utgör stationens främsta verksamhetsområde med framförallt omfattande ringmärkning av fåglar.

Målsättning: Deltabildning och vegetation lämnas att fritt utvecklas. Området disponeras för ringmärkningsverksamhet.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -

Underhållsåtgärd: Vid behov viss tuktning av träd.

Skötseiområde 4

Beskrivning: Saltäng, belägen söder om Farehammarsviken. Området betas av nötkreatur. Värdefull rastplats för småvadare vid högvatten, då skötseiområde 5 översvämmas.

Målsättning: Området bibehålles som betad strandäng.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -

Underhållsåtgärd: Årligt bete. Underhåll av stängsel. Årlig strandstädning.

Skötselområde 5

Beskrivning: Farehammarsviken. Bankarna i den grunda viken är av stor betydelse som födoplats för framförallt rastande vadare. I vikens inre delar är landtillväxten påtaglig.

Målsättning: Området bibehålles som havsvik. Bottentillväxten tillåtes fritt fortskrida.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -
Underhållsåtgärd: -

Skötselområde 6

Beskrivning: Sävområde. Området är av stor betydelse som födoproducent åt framförallt änder. Med undantag av ett mindre parti i väster betas sävbältet av nötkreatur. Området expanderar relativt snabbt mot väster.

Målsättning: Sävvegetationen bibehålles. Optimala förhållanden för fröproduktion eftersträvas. Restaureringsåtgärder ej aktuella f n.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Stängsel uppsattes i enlighet med bilaga 2. Fasta provytor lägges ut för undersökning av betningseffekt. Spaningsplatser för rovfågel och häckningsställning för fiskgjuse uppsattes.

Underhållsåtgärd: Bete, dock ej i större utsträckning än att vassen hålles tillbaka. Området delas in i 4 delområden, 6A-D. Växelbruk tillämpas på 6A och 6D med bete vartannat år på de båda ytorna. Vegetationsutvecklingen följs genom fortlöpande undersökningar inom provytorna. Underhåll av stängsel.

Skötselområde 7

Beskrivning: Öppen strandäng. Närmast sävvegetationen utbreder sig saltängar, i synnerhet i sydvästra delen. Dessa är av stor betydelse som häckningsplats för vadare. Området betas med nötkreatur samt delvis med häst. Två mägergravar finns belägna invid skötselområde 8.

Målsättning: Området bibehålles som öppen, betad strandäng. Mägergravar bevaras i befintligt skick.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Stängsel uppsattes i enlighet med bilaga 2.

Underhållsåtgärd: Årligt bete. Underhåll av stängsel. Årlig strandstädning vid Farehammarsviken.

Skötselområde 8

Beskrivning: Odlad mark.

Målsättning: Området hävdas företrädesvis genom betesgång, alternativt genom åkerbruk.

Åtgärd: Engångsåtgärd: -
 Underhållsåtgärd: Årligt bete alternativt åkerbruk. Underhåll av stängsel.

Skötseiområde 9

Beskrivning: Odlad mark. Märgelgrav finns mitt i området.
Målsättning: Området hävdas företrädesvis genom betesgång, alternativt genom åkerbruk. Märgelgrav bevaras i befintligt skick.
Åtgärd: Engångsåtgärd: -
 Underhållsåtgärd: Årligt bete alternativt åkerbruk. Underhåll av stängsel.

Skötseiområde 10

Beskrivning: Åkermark.
Målsättning: Området hävdas alternativt genom åker/vallodling eller betesgång.
Åtgärd: Engångsåtgärd: -
 Underhållsåtgärd: Odling av åker/vall (alternativt årlig betesgång).

Skötseiområde 11

Beskrivning: Öppen strandäng öster om bassängen. I områdets norra del mynnar Himleåns båda armar i bassängen. En frodig övervattenvegetation breder här ut sig. Området betas med nötkreatur. Märgelgrav finns i områdets östra del.
Målsättning: Området bibehålles som öppen, betad strandäng. De partier kring åmynningen som betesdjuren ej kan nå lämnas att växa igen. Märgelgrav bevaras i befintligt skick.
Åtgärd: Engångsåtgärd: Stängsel uppsattes mot skötseiområde 7 om behov föreligger att bättre fördela betestrycket. Nyplantering av pil utefter Himleån. Plantorna hägnas från betesdjuren.
 Underhållsåtgärd: Årligt bete. Underhåll av stängsel.

Skötseiområde 12

Beskrivning: Bassängen. Området är av stor betydelse som näringsplats för rastande änder, framförallt kricka. Bassängens bottentillväxt är tämligen snabb.
Målsättning: Den fria vattenspegeln i bassängen bibehålles. Optimala förhållanden för rastande simänder eftersträvas.
Åtgärd: Engångsåtgärd: Nuvarande djupförhållanden i bassängen uppmättes. Bassängens botten muddras eller schaktas så snart området sedimenterat alltför starkt, dock ej till större djup än ca 1 - 2 dm under tröskelnivån.

Underhållsåtgärd: Mätning av djupförhållanden göres årligen.

Skötselområde 13

Beskrivning: Lågt beläget, regelbundet översvämmat område, huvudsakligen bevuxet med säv. Området betas med nötkreatur, men då avsevärda delar har för lös botten och betet varit för svagt, har vass kunnat sprida sig och täcker nu stora ytor. I norr återfinns kanalen med tröskel mot bassängen.

Målsättning: Restaurering av området så att en större andel blankvatten erhålles.

Åtgärd: Engångsåtgärd: Åtgärder utföres i mån av tillgång på medel i enlighet med Olof Pehrssons förslag till restaureringsåtgärder, bilaga 4. Uppsättning av stängsel mot skötselområde 6A.

Underhållsåtgärd: Årligt bete med påsläpp tidigast 1 juni. Underhåll av stängsel, i övrigt i enlighet med restaureringsförslag.

2.4 Komprimerad beskrivning av skötselområden

<u>Nr</u>	<u>Översiktlig objektbeskrivning</u>	<u>Målsättning</u>	<u>Åtgärder</u>
1	Strandäng	Strandäng	Stängsel. Bete
2	Ängsmark	Ängsmark	-
3	Vass- och sävområde	Vass- o sävomr	-
4	Strandäng	Strandäng	Bete
5	Havsvik	Havsvik	-
6	Sävområde	Sävområde	Stängsel. Bete. Provytor
7	Strandäng	Strandäng	Stängsel. Bete
8	Åker/vall	Betesmark alt åker/vall	Bete alt växt- odling
9	Åker/vall	Betesmark alt åker/vall	Bete alt växt- odling
10	Åker/vall	Åker/vall alt betesmark	Växtodling alt bete
11	Strandäng	Strandäng	Stängsel. Bete
12	Lagun	Lagun	Muddring eller schaktning
13	Säv- och vassområde	Ökad blank- vattenandel	Schaktning m m. Stängsel. Bete

3 Plan för anläggning, disposition och skötsel av anordningar för rekreation och friluftsliv

3.1 Allmänt

Planen har upprättats på basis av för naturreservatet angivet syfte, gällande föreskrifter samt med hänsynstagande till de natur- och landskapsvärden som klarlagts genom inventeringar. Behandlade anordningar har (med undantag av föreslagen fågelstationsbyggnad) angivits på karta, bilaga 2. Av anordningarna ges parkeringsplatsen vid Getterövägen högsta prioritet.

3.2 Friluftsanordningar

3.2.1 Fågeltornet skall disponeras av allmänheten. Tornet skall hållas i gott skick. För underhållet ansvarar förvaltaren i samråd med ägaren, Varbergs Ornitologiska Förening. Informationsmaterial samt observationsloggare skall hållas tillgängligt.

3.2.2 En ny fågelstationsbyggnad bör anläggas. I denna skall inrymmas bl a en informationscentral.

3.2.3 Observationsplatser skall anläggas dels invid Getterövägen i skötselområde 13, dels på nuvarande soptipp i anslutning till skötselområde 11. Den förra observationsplatsen iordningställes så snart som restaureringsarbetena slutförts, den senare då sophanteringen avslutats och tippen efterbehandlats.

3.2.4 Toalett och sopkärl skall anordnas invid parkeringsplatsen vid Getterövägen.

3.2.5 Parkeringsplats skall anläggas invid Getterövägen i södra delen av skötselområde 1. Plats skall finnas för ca 40 personbilar samt för buss att vända.

Ytterligare parkeringsplats av samma storlek bör anläggas på nuvarande soptipp i anslutning till skötselområde 11. Åtgärderna anstår tills sophanteringen avslutats och tippen efterbehandlats.

För underhåll av parkeringsplatsen ansvarar förvaltaren.

3.2.6 På den enskilda väg, som går från Getterövägen till fågelstationsbyggnaden väster om fågeltornet, får endast behörig person framföra motorfordon. Behörig är markägare, förvaltnings- och tillsynspersonal samt person med forsknings- eller ringmärkningsuppdrag. För underhåll av vägen är förvaltaren ansvarig.

3.2.7 Stig skall anläggas och utmärkas från parkeringsplatsen vid Getterövägen till observationsplatsen öster därom. Stigen skall följa reservatets kant och markeras närmast observationsplatsen. Stigen anlägges så snart observationsplatsen färdigställts.

Stig skall vidare anläggas och utmärkas från nämnda parkeringsplats norrut till den enskilda vägen. Anlägges så snart parkeringsplatsen färdigställts.

3.3 Information

- 3.3.1 En informationscentral med foldrar, kartor, fotografier, textmaterial o dyli skall inrymmas i den planerade fågelstationsbyggnaden. Centralen framställs av förvaltaren i samråd med länsstyrelsen, naturvårdsverket och Varbergs Ornitologiska Förening.
- 3.3.2 Folder bör framställas av naturvårdsverket i samarbete med Länsstyrelsen. Foldern skall finnas tillgänglig i fågeltornet.
- 3.3.3 Informationsskyltar enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar skall uppsättas på de platser som markerats på karta, bilaga 2.
- 3.3.4 Gränsmarkering skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar.

Sammanställning av kostnaden

	<u>1978/79</u>	<u>1979/80</u>	<u>1980/81</u>	<u>1981/82</u>	<u>1982/83</u>
Skötsel inkl uppföljning	5.000:-	5.000:-	5.000:-	5.000:-	5.000:-
Fasta provytor	1.000:-	1.000:-	1.000:-	1.000:-	1.000:-
Stängsel					
investering	10.000:-	10.000:-			
underhåll			5.000:-	5.000:-	5.000:-
Vägar + parkeringsplats					
investering	10.000:-				
underhåll		1.000:-	1.000:-	1.000:-	1.000:-
arrende	-	-	-	-	-
Byggnader					
investering	-	-	-	-	-
drift + underhåll			5.000:-		
Information	3.000:-	1.000:-	1.000:-	1.000:-	1.000:-
Renhållning	2.000:-	2.000:-	2.000:-	2.000:-	2.000:-
Tillsyn	3.000:-	3.000:-	3.000:-	3.000:-	3.000:-
Administration	<u>1.000:-</u>	<u>1.000:-</u>	<u>1.000:-</u>	<u>1.000:-</u>	<u>1.000:-</u>
	35.000:-	24.000:-	24.000:-	19.000:-	19.000:-

Tillkommer kostnader för restaurering av skötselområde 13 och byggande av fågelstationsbyggnad. Kostnader och finansieringssätt är ej utredda.

5 Litteratur

Meddelande från Getteröns fågelstation.

Utges av Varbergs Ornitologiska Förening, totalt har 12 meddelanden publicerats.

Getteröns fågelreservat - Skydd och vård.

Utgiven av SNV, PM423, 1973. Innehåller 7 uppsatser, behandlande skötselproblem, vegetation, växtproduktion, evertebratproduktion, vatten- och sedimentanalyser och fågelfauna.

Getteröns fågelreservat. Undersökningar och sköselförslag.

Stencil från Göteborgs universitets zoologiska institution, 1975. Innehåller 4 uppsatser, bl a ett förslag till restaureringsåtgärder.

O F Reutervall: Getterön och dess fågelliv.

Ur Natur i Halland, 1952.

Svenska Naturskyddsföreningen.

Getterön (i serien guider).

Fastighets- och markägarförteckning

<u>Fastighet</u>	<u>Markägare</u>
Varberg, stadsäga 1186	Varbergs kommun
"_ 1187	"_
"_ 1239	"_
"_ 1240	"_
"_ 1241	"_
"_ 1242	"_
"_ 1243	"_
"_ 1244	"_
"_ 1530	"_
"_ 1531	"_
Lindhov 1:1	Domänverket, Västra distr
Träslöv 6:52	1/3: Sven Gösta Nilsson Göingegården 432 00 Varberg
	1/3: Erik Gunnar Nilsson CH-9470, Werdenberg 3, Buchs Schweiz
	1/3: Rut Gunnel Marianne Stenius Munknässtrand 37 Helsingfors 33, Finland
Trönningenäs 1:2	Anna-Lisa Gunborg Bengtsson Trönningenäs 1, Pl 575 B 432 00 Varberg
" 1:3	Axel Birger Anderssons dödsbo Trönningenäs 1 432 00 Varberg
" 1:6	"_
" 1:7	del av: "_ del av: Anna-Lisa Gunborg Bengtsson
" 1:8	Ingegerd Signhild Adèle Giza Trönningenäs 1, Pl 581 432 00 Varberg
" 1:9	"_
" 1:10	Signe Anna-Maria Johansson Trönningenäs 1, Pl 573 432 00 Varberg
" 1:13	Axel Birger Anderssons dödsbo
" 1:14	"_
" 3:5	Johan Oskar Nilsson Trönningenäs 3, Box 576 432 00 Varberg
" 3:8	"_

Trönningenäs 5:2

Nanny Astrid Linnéa Bengtsson
Ryttaregången 8
432 00 Varberg

" 5:3

Torgny Andersson
Hästhagavägen 17
432 00 Varberg

" 6:1

Bror Gunnar Ingvar Johansson
Trönningenäs 6, P1 579 B
432 00 Varberg

Referenser:

- Axell, H. E. 1973. Minsmere, Part II. Establishment and management of an artificial brackish lake, with nesting islands ("The Scrape"). - Manual of Wetland Management (Ed. I.W.R.B.) 5: 1-12.
- Eriksson, M. 1973. Häckfågelfaunan i Getteröns naturreservat och dess fördelning på olika biotoper. - Getteröns fågelreservat - skydd och vård, SNV PM 423: Kap. 6.
- Hammond, M. C. & Mann, G. E. 1956. Waterfowl nesting islands. - J. Wildl. Manage. 20: 345-352.
- Harris, S. W. & Marshall, W. H. 1960. Germination and planting experiments on soft-stem and hard-stem bulrush. - J. Wildl. Manage. 24: 134-139.
- Jepsen, P. U. 1972. Hjarbaek Fjord. Construction of a nesting and loafing island. - Manual of Wetland Management (Ed. I.W.R.B.) 1: 1-3.
- Pehrsson, O. 1973. Sammanfattande synpunkter beträffande skötsel. - Getteröns fågelreservat - skydd och vård, SNV PM 423: Kap. 1.
- Pehrsson, O. 1975. Prästgårdsviken ett alternativ till Torslandaviken. - Fåglar på västkusten, Medd. från Göteborgs Orn. För. 9: 8-15,
- Reuterwall, O. F. 1973. Getteröns naturreservat och fågel-lokal. En historik. - Medd. från Getteröns Fågelstation 8: 3-7.
- Unger, U. 1970. Inventering av häckfågelfaunan på strandängar i Hallands län 1970. - Inventeringar av häckande, rastande och övervintrande sjöfågel, vidare m. fl. utmed Hallandskusten, p. 20. (Stencil.).